

ШКОЛЬНАЯ ПРОГРАММА

Т. Ю. Аброськіна

Асновы моўнай культуры

2 клас

Рабочы сшытак

Дапаможнік па факультатывных занятках для вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання

Мінск

«Сэр-Віт»

2023

Дарагі другакласнік!

Ты працягваеш вывучэнне факультатыўнага курса «Асновы моўнай культуры». У мінулым годзе ты вывучыў шмат новых слоў і выразаў. Даведаўся пра асаблівасці вымаўлення гукаў беларускай мовы.

У гэтым годзе ты пазнаёмішся з багатым жывёльным і раслінным светам нашай краіны. Сустрэнешся з народнымі казкамі, легендамі. Атрымаеш звесткі пра вераванні нашых продкаў. Адкрыеш для сябе гісторыі пра славутых людзей Беларусі, якіх шануюць ва ўсім свеце. Усё гэта дазволіць табе папоўніць свой моўны багаж.

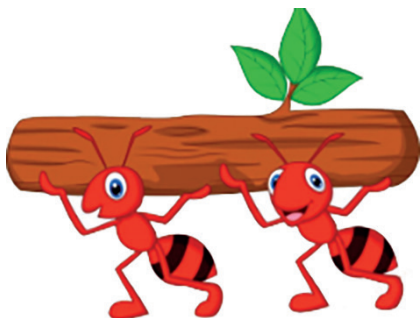
Ты будзеш выконваць розныя цікавыя заданні, маляваць, чытаць займальныя творы. Працягнеш развіваць сваю памяць, кемліваць, дасціпнасць.

Гэты факультатыўны курс раскрыве перад табой непаўторнасць Рэспублікі Беларусь.

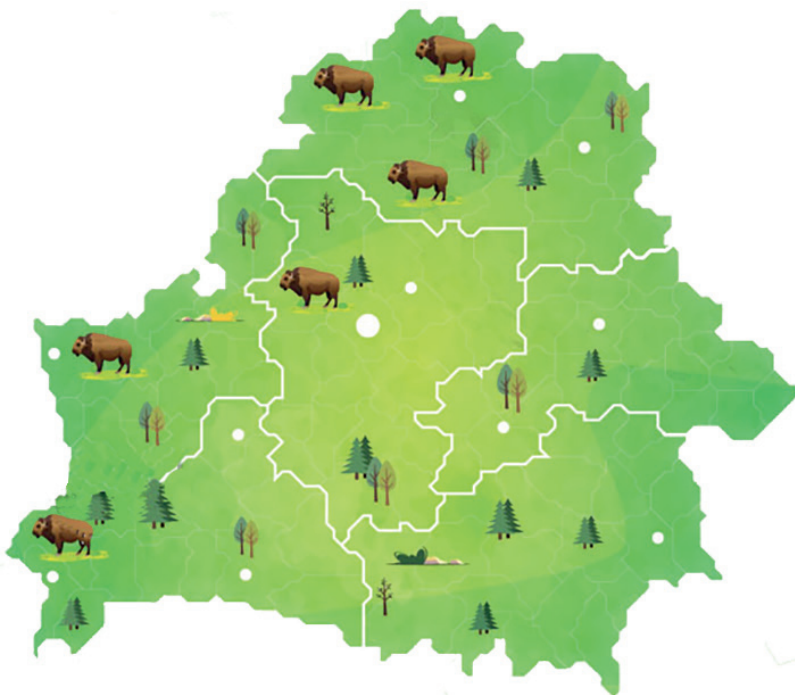
Мой зялёна-блакітны край

Тэма 1. Беларусь лясная

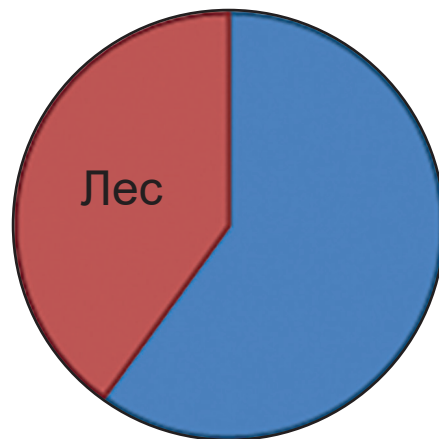
1. Разгледзь малюнкi-адгадкі. Дзе можна пабачыць гэтыя прадметы?

2. Разгледзь карту Беларусі.

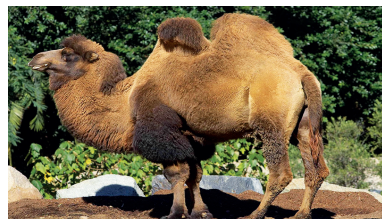
Тэрыторыя Беларусі,
занятая лесам

3. Злучы ілюстрацыі з выявамі жывёл са словам *лес*. Абзнач знакам «✓», хто лішні.

лес

◆ Запішы назвы звяроў беларускіх лясоў, якіх ты яшчэ ведаеш.

4. Прачытай урывак з апавядання Алеся Бадака «Маленькі чалавек у вялікім свеце».

Маленькі чалавек у вялікім свеце

...А цяпер паглядзі навокал. Бачыш вунь той лес? Гэта твой лес, таму што ты можаш разам са сваімі татам і мамай у любы час пайсці ў яго па грыбы ці па ягады. Але гэта адначасова лес і ўсіх тваіх сяброў. І Валеркі, і Наташкі, і Марынкi, і Сяргейкі. Бо яны таксама могуць у любы час са сваімі татам і мамай пайсці ў яго...

А. Бадак.

5. Прачытай жартоўны верш Петруся Глебкі «Лось».

Лось

У дрымотным лесе
ходзіць лось рагаты,
у гушчар залезе
і стаіць цыбаты.

З гушчару прабіцца
да лясной дарогі
вельмі ж замінаюць
кручаныя рогі.

Лось забыў пра гульні
і, прамы і строгі,
рушыў да цырульні,
каб падстрыгчы рогі.

Яшчэ больш трывожны
ён прыйшоў дадому:
дзе ж ты возьмеш ножны
волату такому?!

П. Глебка.

цыру́льня

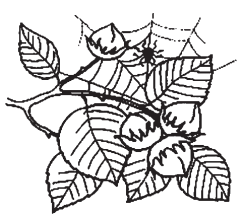

во́лат

6. Злучы словы прыказак стрэлкамі. Табе дапаможа колер.

Лес	мухаморы,	родныя	і	і	баравікі.
Дзе	і	вада –	там	брат	сястра.

7. Разгледзь малюнкi. Расфарбуй i падпiшы толькi тыя раслiны, якiя можна ўбачыць у лесе.

 чарніцы	 _____	 _____	 _____	 _____
--	--	--	---	--

Ацані сваю работу:

стараннасць

зацікаўленасць

правільнасць

Тэма 2. У асеннім лесе

1. Якая ілюстрацыя найбольш падыходзіць да верша Сяргея Новіка-Пеюна «Восень»? Адзнач знакам «✓».

2. Разгледзь дрэвы і кусты. Складзі кластар «Дрэвы і кусты беларускага лесу».

берэза

хвоя (сасна)

вольха

ляшчына

Дрэвы і кусты
беларускага
лесу

бэз

каліна

елка

рабіна

3. Разгледзь лясных жывёл, пра якіх упамінаецца ў вершы Артура Вольскага «У верасні».

вавёрка

вожык

мядзведзіца

4. Прачытай казку Міхася Даніленкі «Восень шыла сарафан». Якія колеры яна выбрала для ўбора? Адзнач знакам «✓».

Колеры восені

па́церкі

грóнкі

Восень шыла сарафан

Задумала восень сабе абнову пашыць... Перш за ўсё выбрала залацістыя і чырванаватыя колеры: яны ёй больш да твару. Ціха хадзіла палямі, пералескамі і падбірала сабе на сарафан то трохі чырвані, то залацінак, што свяціліся ў лістоце дрэў. І асіны, і грушы ажно чырванелі ў праменнях сонца, а клёны і бярозы залаціліся сваімі кронамі на ўзлессі.

«Добра было б пацеркі падабраць», – падумала Восень і ўбачыла рабіну. Гронкі яе наліліся чырванню, цяжка звісалі долу. Чым не пацеркі?

А потым восень яшчэ назбірала дробненькія сінюткія кветачкі верасу, сціпрых бяссмертнікаў. А ў кужэльную касу сваю ўпляла трапяткія белыя павуцінкі...

– Цяпер, здаецца, усё, – сказала Восень і паглядзела ў круглае люстэрка – шырокае азярцо.

М. Даніленка.

ра--

ве-

ра--

бяс-смерт-

па--цін-

5. Замалюй убор восені-прыгажуні.

Ацані сваю работу:

стараннасць

зацікаўленасць

правільнасць

Тэма 3. Птушыныя песні

1. Прачытай словы-адгадкі. Запішы, як спявае кожная птушка.

сава

зязюля

2. Прачытай урывак з беларускай народнай казкі.

Пра што кукуе зязюля

Было гэта даўным-даўно, калі зязюля сваю сям'ю мела. Жыла адна зязюля з дзецьмі: сынам і дачкою. Маці кожнай раніцай лятала далёка ў лес па чарвякоў, казюлек, а дзяцей пакідала ў хатцы адных.

– Глядзіце ж, дзеткі, нікуды не выходзьце! Чакайце мяне! – наказвала яна.

Але дзеці не вельмі слухаліся маці. Толькі яна паляціць шукаць спажыву, яны замкнуць хатку на замок, а самі пойдучь гуляць.

І вось аднойчы так разгуляліся, што не заўважылі, як згубілі ключык ад хаткі. Толькі пад вечар агледзеліся...

3. Разгледзь птушак, якія сустрэліся ў лічылцы Міхася Пазнякова «Селі птушкі». Якія з іх жывуць у лесе? Адзнач знакам «✓».

					
кнігаўка	пліска	дрозд	чапля	зязюля	клёст
					
ластаўка	пенка	сойка	жаўранак	шпак	сарока
					
бусел	шчыгол	салавей	зяблік	снягір	верабей

Змест

Дарагі другакласнік!	3
Мой зялёна-блакітны край	
Тэма 1. Беларусь лясная	4
Тэма 2. У асеннім лесе	7
Тэма 3. Птушыныя песні.	10
Тэма 4. Ляснымі сцяжынкамі	12
Тэма 5. Белавежская пушча.	14
Тэма 6. Зубр – гаспадар Белавежскай пушчы	17
Тэма 7. Жывёлы беларускіх лясоў – героі беларускіх казак	19
Тэма 8. Жывёлы беларускіх лясоў – героі беларускіх казак	21
Мой зялёна-блакітны край	
Тэма 9. Водныя прасторы Беларусі	24
Тэма 10. Беларусь рачная	26
Тэма 11. Беларусь азёрная	28
Тэма 12. Жывёлы рэк, азёр, балот у казках і паданнях	30
Тэма 13. Жывёлы рэк, азёр, балот у казках і паданнях.	32
Тэма 14. Птушкі азёр і балот	34
Тэма 15. Жывёльны свет рэк і азёр: рыбы, ракі	36
Тэма 16. Беларускія крыніцы	37
Тэма 17. Абагульненне. Мой зялёна-блакітны край. Да прыроды з любоўю і клопатам	39
Старажытная Беларусь	
Тэма 18. Старажытныя часы. Плямёны: дрыгавічы, крывічы, радзімічы.	42
Тэма 19. Жыццёвыя асновы. Агонь – крыніца жыцця	44

Тэма 20. Жыццёвыя асновы. Сонца, сонейка, свяці!	46
Тэма 21. Жыццёвыя асновы. Вада ў жыцці людзей	48
Тэма 22. Жыццёвыя асновы. Родная зямля	50
Тэма 23. Памяць пра легенды. Добрыя і злыя духі ў казках і паданнях	53
Тэма 24. Паселішчы Беларусі. Назвы гарадоў на карце Беларусі. Сталічныя гарады	56
Тэма 25. Паданні і легенды. Гербы беларускіх гарадоў	58
Тэма 26. Паданні і легенды. Гербы беларускіх гарадоў	60
Тэма 27. Абарончыя збудаванні на беларускай зямлі. Замкі і крэпасці. Іх значэнне ў старажытнасці і сучаснасці	62
Тэма 28. Абарончыя збудаванні на беларускай зямлі. Замкі і крэпасці. Іх значэнне ў старажытнасці і сучаснасці	65
Тэма 29. Міфы і легенды	67
Тэма 30. Асветнікі Беларусі. Ефрасіння Полацкая . . .	68
Тэма 31. Асветнікі Беларусі. Кірыла Тураўскі	70
Тэма 32. Асветнікі Беларусі. Францыск Скарына. Значэнне ведаў у жыцці чалавека	73
Тэма 33. Асветнікі Беларусі. Сімяон Полацкі	75
Тэма 34. Абагульненне па тэме. Люблю цябе, мая Радзіма	77
Спіс выкарыстаных крыніц	80